

Jongeren over Kerst

2

Kerstengel

4

Groene tips voor Kerst

5

Rosaliene Israël spreekt Tanja Jadnanansing

'We zijn hier om elkaar te dienen'

Kinderen in haar buurt noemen haar 'de burgemeester van Zuid-oost'. Tanja Jadnanansing heeft als stadsdeelvoorzitter veel dezelfde taken en opdrachten als een burgemeester. Haar stadsdeel telt 90.000 inwoners, evenveel als een middelgrote stad. Zelf ziet ze haar rol ook wel als 'mama van de Bijlmer'. 'Ik wil er zijn voor de mensen.'

Mirjam Nieboer

Haar werk is haar passie, vertelt Tanja Jadnanansing - 'Zeg maar 'je' hoor!' - En dat is maar goed ook, want stadsdeelvoorzitter ben je 24/7. Over de vraag wat Zuidoost het meest typeert, hoeft ze niet lang na te denken: 'De enorme diversiteit. Er wonen mensen uit 173 verschillende culturen. Stel je voor hoeveel verhalen hier samenkomen.' Je kunt Zuidoost gerust hét kenniscentrum van Nederland voor diversiteit noemen, vindt ze. Ze ervaart die veelkleurigheid van haar stadsdeel als een grote rijkdom. Maar er zitten ook schaduwkanten aan. Er spelen veel specifieke noden en vragen. Zo hebben verhoudingsgewijs veel inwoners van Zuidoost een afstand tot de arbeidsmarkt. Tanja: 'Dat niet alleen, ze hebben ook afstand tot het recht, tot wat wél mogelijk is. Een van onze taken is het om hen toegang te geven. Er zijn zoveel goede voorzieningen: buurthuizen, steunloketten, initiatieven op maat. Maar die moet je wel weten te vinden.'

Geen maagd Maria

'Deel Kerst aan tafel' is het thema van kerstcampagne van de Protestantse Kerk Amsterdam. Doel van de campagne is dat zoveel mogelijk mensen, gelovigen en ongelovigen, met elkaar in gesprek gaan rond Kerst en op die manier het feest verdieping geven, voor zichzelf en anderen. Er is een speciaal kerstpakketje voor ontwikkeld met allerlei ingrediënten voor een pop-up Kerst, waaronder kaartjes met verrassende gespreksvragen. Rosaliene ondersteunt als scriba (secretaris) van de kerk de inhoudelijke kant van kerk-zijn. Haar vraag aan Tanja: 'Wat heb jij met Kerst?' 'Nou, best veel', vertelt die. Haar ouders, beide van Surinaamse afkomst, hadden verschillende geloofsachter-

gronden. Moeder was katholiek, vader hindoeïstisch. Het gezin combineerde de twee geloven en vierde alle feesten, dus én Divali én Kerst. Tanja en haar zus gingen afwisselend mee naar de kerk en de mandir, het hindoeïstische gebedshuis. Op hun zestiende mochten ze zelf kiezen. Tanja koos voor het hindoeïsme. 'Het universele spreekt me aan. De kern van religie is voor mij: verbinding maken met iets dat hoger is dan ikzelf. In de wetenschap dat ik als mens klein en nietig ben, maar dat ik in die nietigheid wel veel kan doen, anderen kan dienen.' Ze is dankbaar voor de privileges die ze zelf had en heeft in het leven. 'Ik heb van thuis zo veel meegekregen, materieel en immaterieel. Ik ben gezond en heb een goed stel hersenen. Daar ben ik zo dankbaar voor.' Ze steekt iedere dag een kaars aan. 'Ik heb geen Divali of Kerst nodig om me te realiseren dat we op aarde zijn om de wereld en elkaar te dienen.' Lachend: 'Ik ben heus geen maagd Maria hoor. Maar ik heb wel geleerd én ervaren dat het beter is om te geven dan te ontvangen.'

Samen eten voegt veel toe

Samen eten verbindt

Rosaliene keert terug naar het thema 'aan tafel'. Zelf geniet ze, juist met Kerst, van het samenzijn met haar gezin, rond de tafel. Welke rol speelt die tafel in Tanja's leven? 'Ook een heel belangrijke', zegt die enthousiast. 'Aan tafel is het knus en fijn. Het is een rustmoment. Je ziet elkaar en luistert naar elkaar. En dan kan het goede gesprek beginnen.' Iedere dinsdag luncht ze samen met haar twee collega's van de stadsdeelcommissie. 'Dan nemen we de

week door. Het samen eten voegt veel toe. Eten staat zo dicht bij waar je als mens voor staat.' In stadsdeel Zuidoost is samen eten heel belangrijk. 'We zorgen er altijd voor dat er bij bijeenkomsten eten is. Een gevoed mens is een ander mens dan een hongerig mens.' Rosaliene voegt toe: 'Je weet nooit wie er al gegeten heeft. Als er voor iedereen eten is, begin je op gelijke voet aan het gesprek.' Tanja knikt: 'Ja, je hebt een gelijke noemer. Je deelt jezelf aan die tafel. Dat is een prachtig immaterieel cadeau dat we elkaar kunnen geven.'

Recht en religie

Rosaliene refereert aan Jezus, die vaak en met veel mensen aan tafel zat. 'Hij was iemand van de inclusieve tafel. Mensen op wie werd neergekeken, nodigde hij juist uit.' Tanja knikt, die inclusiviteit speelt in haar werk een belangrijke rol. 'Veel mensen in Zuidoost geven aan dat er onvoldoende naar hen wordt omgekeken. Dan heb je het toch weer over die toegang tot voorzieningen, toegang tot het recht. Terwijl ik de

rechtenstudie die ik in het verleden heb gedaan, oersaai vond, ben ik in Zuidoost verliefd geworden op het recht. Ik zie hier hoe belangrijk rechtvaardigheid is en hoe mooi het is dat we het recht hebben.' Ze heeft haar oude studieboeken er weer bij gepakt, maar ook religieuze geschriften. 'Het recht alleen is kil. Ik geloof in de combinatie. Ik word vaak bevraagd over het feit dat ik PvdA-lid ben én religieus. Dat lijkt een tegenstelling. Maar ik heb juist dankzij mijn geloof gekozen voor de sociaaldemocratie, voor het eerlijk delen van inkomen en macht.'

Rosaliene vertelt dat de Protestantse Kerk Amsterdam bezig is met het schrijven van een beleidsvisie voor de komende vijf jaar. Hoe ziet Tanja, als openlijk religieus bestuurder, de rol van kerken en geloofsgemeenschappen in de stad? De dialoog tussen de verschillende groeperingen in de maatschappij lijkt te zijn stilgevallen. Hoe komen we uit die impasse? Tanja: 'Als je met elkaar spreekt ontdek je: we hebben zo veel gemeenschappelijk! Kijk naar

de staat van Nederland: er is veel verdeeldheid, boosheid en agressie. We dreigen uit elkaar te vallen. Maar we hebben elkaar nodig. Alleen kunnen we het niet. De enige remedie is: zoek elkaar op en spreek elkaar.' Rosaliene: 'Dus niet alleen opkomen voor de zwakkeren?' Tanja schudt haar hoofd. 'Dat is betuttelend! Toen ik als stadsdeelvoorzitter begon, ging ik bij allerlei groepen langs met de vraag: wat kan ik voor jullie doen? Een jongeman in een buurthuis zei: "U hoeft niet veel te doen hoor, alleen: noem me niet arm of zielig. Ik zit vol talent." Dat was een belangrijke les voor mij. Reduceer mensen niet tot dakloze of armoedzaaiers, maar ook niet tot rijkard. Hoe is die persoon echt? Heb je het gevraagd?'

Wat is Tanja's wens voor 2023? 'Dat we vaak met elkaar aan tafel gaan en het lef hebben om het gesprek écht te voeren. De vraag niet uit de weg gaan wat de ander nodig heeft en hoe je naast diegene kunt staan. En dat we de moed hebben om te luisteren naar het antwoord.'

Rosaliene Israël (l) en Tanja Jadnanansing: Kerst verbindt.

Pop-up kerstmoment

De Protestantse Kerk Amsterdam deelt dit jaar kerstpakketjes uit om een pop-up kerstmoment te vieren. In het kerstpakketje zitten o.a. tien kaartjes met gespreksvragen met als uitdaging in de kersttijd een inhoudelijk gesprek te voeren met een bekende of onbekende. Drie jongeren kregen enkele vragen voorgeschiedeld en reageren er spontaan op. Interesse, kijk op: deelkerstaantafel.nl.

Leanne: 'Ik vind het fijn als iemand aanschuift die eenzaam is'

foto: Marlies van Doorn

Wat is je favoriete kerstritueel?

Op kerstavond met mijn koor in de kerstnachtdienst zingen. Tijdens de kerstnachtmis wordt ook altijd het kerstverhaal verteld. Het is gewoon zo kneuterig, dat geeft me een warm gevoel. En op eerste kerstdag doen we eigenlijk helemaal niks, dan gaan we lekker luieren en eten met het gezin. Dat zijn mijn twee favoriete rituelen.

Wie zou je voor het kerstdiner willen uitnodigen?

Justin Bieber mag wel op mijn kerstdiner komen! En ik vind het fijn als er iemand aanschuift die eenzaam is. Dat hebben we de afgelopen jaren ook gedaan, bijvoorbeeld mijn opa, en een vriendin van mijn moeder, die alleen is. Dus iemand die dit jaar alleen is met Kerst nodig ik graag uit.

Waar ben je dankbaar voor deze Kerst?

Voor het feit dat we thuis gewoon Kerst kunnen vieren zonder zorgen te hebben over geld. Dat ik niet hoeft te besparen op iets waar ik heel erg van houd, maar net als de jaren ervoor Kerst kan vieren.

Sandra: 'Iedereen is er, en het is gewoon gezellig'

foto: Marlies van Doorn

Wat betekent Kerst voor jou?

Dat vind ik best lastig. Het gaat natuurlijk om de geboorte van Jezus, maar als ik heel eerlijk ben, sta ik daar niet zo vaak bij stil. Rondom Kerst hou ik me meer bezig met plannen: hoe kom ik van Brabant naar de Veluwe toe? Ik zou dit jaar wel een moment willen nemen om stil te staan bij de betekenis van Kerst. Wat betekent het voor mij nu? Wat kan het mij brengen?

Hoe ziet je ideale Kerst eruit?

Ik denk zoals het nu is. Bij onze familie is Kerst vooral ontspannen. Niet bombastisch, met

fancy kleding en duur eten. Ik geniet van de mix tussen beide families zien, lekker bij de open haard chillen bij mijn ouders. Iedereen is er en het is gewoon gezellig.

Waar ben je dankbaar voor deze Kerst?

Het is een jaar geweest waarin ik veel stappen heb gezet die heel spannend waren. Ik heb mijn baan opgezegd en ik ben getrouwd. Er is veel veranderd. Ik ben veel meer gaan leven op een manier waarvan ik diep van binnen voel dat het bij me past. En daar ben ik heel dankbaar voor.

Maarten: 'Dat kitscherige voelt voor mij als vloeken in de kerk'

foto: Marlies van Doorn

Wat betekent Kerst voor jou?

Ik heb een beetje een haat-liefde verhouding met Kerst. De hele romantiek en de opgelegde gezelligheid verdraagt zich - naar mijn idee - heel slecht met de andere kant, die ik wel heel mooi vind: dat God mens wordt. Dat is een enorm wonder, dat God zo intiem en dichtbij is. Maar dat kitscherige en romantische voelt voor mij als vloeken in de kerk. Het confronterende aan Kerst krijgt geen ruimte, namelijk dat we als mensen niet in staat zijn de vrede te bewaren.

Hoe ziet je ideale Kerst eruit?

Ik ben weleens met mijn vrouw bewust alles ontvlucht, we zijn toen samen naar de Ardennen gegaan. Dat leek ideaal, maar het voelde ook eenzaam. Ik vind de kerstnachtdienst altijd heel mooi. In de kerk waar ik zit, doen we dat met kaarsen. We steken een kaars aan, en dan steken we steeds elkaars kaars aan, waardoor het licht zich uitbreidt. Ik vind het heel mooi dat met Kerst er licht in de duisternis is gekomen, en dat we dat vieren met elkaar.

Anouk: 'Ik wil haar laten weten dat we haar niet vergeten'

foto: Marlies van Doorn

Wat is jouw mooiste kerstherinnering?

Wat ik vroeger heel bijzonder vond, was na de kerstnachtdienst thuiskomen met mijn vader en mijn zusje. Dan had mijn moeder heel mooi de tafel gedekt, en mochten we het eerste stukje van de kerststol eten. De kaarsjes in de zelf geknutselde kerststukjes mochten ook voor het eerst aan. Het was echt het begin van Kerst.

Waar ben je dankbaar voor deze Kerst?

Ik ben heel erg dankbaar dat ik gewoon Kerst kan vieren met mijn familie, en dat alle crises

(voorlopig) onze deur voorbijgaan. Iedereen om me heen is veilig, warm en gezond, en we hoeven niet te besparen. Daar sta ik dit jaar meer bij stil dan voorheen.

Voor wie wil jij een kaarsje branden deze Kerst?

Ik wil een kaarsje branden voor mijn moeder, die bijna acht jaar geleden overleden is. Het voelt heel natuurlijk, maar tegelijkertijd ook oneerlijk dat het leven op volle kracht door gaat, maar dat zij er niet meer bij is. Ik wil haar laten weten dat we haar niet vergeten.

Hedendaagse madonna's

Adventsvieringen in de Keizersgrachtkerk

Janneke Donkerlo

Net als een gewone sterveling had baby Jezus ook behoefte aan de veiligheid en koestering van zijn moeder. Juist dat aardse maakte dat Auke van der Leij, actief lid van de Keizersgrachtkerk, gefascineerd raakte door de hedendaagse Mariaportretten van Annette Bleeker.

Tijdens een wandeling rond de Sloterpas raakte Auke van der Leij toevallig in gesprek met fotografe Annette Bleeker over haar fotoserie van tien moderne madonna's die hun baby de borst geven. De portretten vallen op door hun intieme en lijfelijke karakter en juist dat sprak Auke aan: 'Door het lijfelijke te benadrukken kunnen we er niet omheen dat Jezus echt mens onder de mensen is geweest.'

Mythe

Dat Maria maagd en dus zonder zonden zou zijn geweest, berust op een mythe die eeuwenlang door de kerk in stand is gehouden, aldus Auke. 'Het woord maagd komt uit het Hebreeuws en betekent gewoon 'jonge vrouw'. Nadat ze een kind heeft gebaard wordt ze vrouw en moeder. Het was Augustinus die de term erfzonde introduceerde en daarmee begeerte en seksualiteit in de ban heeft gedaan.' 'Wellicht zegt dat meer iets over zijn eerdere jeugdige, losbandige leven,' voegt fotografe Annette daar lachend aan toe. Voor haar staat Maria voor de moeder als eerste veilige plek voor een kind. 'Een moeder zorgt met haar fysieke

foto: Annette Bleeker

koestering voor een veilige hechting. Als die ontbreekt, wordt het, zacht uitgedrukt, lastig om je staande te houden in deze wereld. Borstvoeding is een van de manieren om de band tussen moeder en kind te benadrukken. In deze hectische tijd ontbreekt het moeders vaak, zonder dat ze daar iets aan kunnen doen, aan rust, tijd en ruimte om dit te doen.'

We kunnen wel wat koestering gebruiken

Bijbelse vrouwen centraal

Tijdens de vier adventsdiensten die Auke met enkele andere leden van de Keizersgrachtkerk heeft voorbereid, staan tekst en muziek rond Bijbelse vrouwen centraal. Naast Maria ook Elizabeth en Sara. Auke: 'Hun zwangerschappen waren allemaal een teken van genade. Die van Maria was niet gepland maar zij baarde het kind dat wij als verlosser hebben omarmd. Elizabeth en Sara hadden juist jarenlang vergeefse moeite gedaan om in verwachting te raken. En dan lukt het toch! En dan is er nog Hanna, die gepest werd omdat ze geen nageslacht produceerde. Uiteindelijk werd ze toch zwanger, maar natuurlijk niet van de Heilige Geest. Alle zwangerschappen van deze moeders staan voor Gods liefde. Daarbij was het niet allemaal rozengeur en maneschijn, hoor. Het zou ook schuren in hun leven en in dat van hun kinderen.'

Sacraal moment

Via sociale media en consultatiebu-

reaus vond Annette tien vrouwen in Amsterdam bereid om zich op de gevoelige plaat te laten vastleggen. Trots poseerden ze allemaal in een Maria-outfit. 'De hemelsblauwe mantel benadrukt de wijsheid en kennis van Maria. De blauwe shawl, die gebruikt wordt bij bepaalde sacramenten, mocht ik lenen van het Franciscaner stadsklooster in Nieuw-West. De witte sluier staat voor het sacrale. Ook voor de vrouwen die ik fotografeerde was het voeden een sacraal en transcendent moment, waarbij ze even buiten de tijd werden geplaatst.'

Rieten mandje

De fotografe betreurt het dat het beeld van vrouwen die borstvoeding geven uit de openbare ruimte is verdwenen. 'In mijn tijd als jonge moeder had niemand er moeite mee dat ik mijn kindjes in het openbaar de borst gaf. Tijdens de dienst in de volle evangelische kerk in Kampen lag mijn dochter in een rieten mandje naast me zodat ik haar direct kon aanleggen als zij me nodig had. Maar inmiddels zijn we net als in Amerika steeds preutser geworden als reactie op de pornificatie van de samenleving. Borsten zijn louter lustobjecten geworden in plaats van een symbool van veiligheid en liefde. Tegelijkertijd is door corona de samenleving killender geworden, we zijn banger geworden om elkaar aan te raken. We kunnen dus wel wat extra koestering gebruiken.'

Vanaf de eerste adventsdienst op 27 november zijn de portretten te bewonderen in de Keizersgrachtkerk. Voor meer informatie, kijk op dutchdeltamedia.nl en keizersgrachtkerk.nl.

'Jezus is niet van ons'

Predikanten in Oost zien uit naar Kerst

Wilfred Scholten

Hoe vier je als kerk Kerst in een stad die in grote meerderheid geseculariseerd en multicultureel is? We vroegen het de drie predikanten van Amsterdam-Oost. Drie kerken, drie wijken en drie generaties.

Predikanten zijn net 'normale' mensen: ook zij zien best een beetje tegen Kerst op, maar genieten er ook van als het zover is. Greteke de Vries, predikant van de Muiderkerk: 'Ik kijk nooit met Kerst, dan verschuil ik me achter het feit dat ik daar als dominee te druk voor ben. Maar rond die tijd geniet ik enorm van het ouderenkerstfeest dat we dit jaar ook met een groep Surinaamse mensen vieren: lekker eten en zingen met het koortje van de katholieke parochie.' Marjolein Hekman, voorganger van De Binnenwaai op IJburg vindt het kerst-

De predikanten van Oost in het Tuincentrum: Marjolein Hekman, Greteke de Vries en Martijn van Laar (v.l.n.r.)

feest best 'veel gedoe'. Alleen al het regelen van het familie-kerstdiner. Maar als ze eenmaal aan tafel zitten 'is het altijd leuk en gezellig'. Haar kerk op IJburg organiseert dit jaar een gezellige kerstavond bij De Binnenwaai met de IJburg Fanfare, een kinderkerstkoor, vuurkorven, kerstverhalen en een korte viering. Martijn van Laar, predikant van

de Elthetokerk aan de Javastraat, viert Kerst dit jaar in zijn kerk met een Kinderkerstcafé, een viering op kerstmorgen en een Kerst-Inn, maar thuis vrij ingetogen, alleen met zijn gezin. Een pan erwtensop is het kerstmaal. Geen kerststress. 'De soep opwarmen en een broodje erbij en dan gaan we ook nog wel even naar familie.'

Maar Kerst is meer dan gezelligheid en eten. Als jullie op straat gevraagd wordt: wat is de betekenis van Kerst, wat zeg je dan?

Greteke: 'Ik zeg dat we de geboorte van Jezus vieren, die mijn belangrijkste leraar in het leven is. Mensen begrijpen dat wel, ze weten wat een leraar is. Je kunt hem ook een geestelijke gids noemen.' Marjolein: 'Dat we het licht vieren. Licht in de liefde van een kind dat ooit werd geboren, liefde voor elkaar. Ik probeer het verhaal ook altijd te verbinden met het hier en nu.' Martijn: 'Ik zou iets zeggen als: voor mij is Kerst het feest van de hoop dat God zich meldt in een kwetsbaar kind dat de machten trotseert. Een kwetsbaar kind dat toch wint. En dat daarin iets van God zichtbaar is.' Marjolein, knikt instemmend: 'Het kerstverhaal zet de wereld op z'n kop.'

Moet je in God en Jezus geloven om Kerst te vieren?

Martijn: 'Rond Kerst gaan de dagen langzaam weer lengen. Het licht overwint. Kerst sluit aan bij een verlangen, of je nu gelovig bent of niet.' Marjolein: 'Het is ook de omkering van die macht

waar we het eerder over hadden. Kerst is ergens heel politiek. Het gaat niet over de rijken die zich geen zorgen maken over de energietoeslag. Het gaat om het kleine dat het niet lijkt te redden. Kerst kan niet losstaan van de zorg voor elkaar.' Jezus is niet van ons', zegt Greteke. 'We zijn ook benieuwd wat anderen buiten de kerk er voor verrassends over te melden hebben. Wat zegt de Jezus van het tuincentrum ons? Ook dat heeft met Kerst te maken.'

Waarom zouden buurtgenoten naar de kerk moeten komen met Kerst?

Marjolein: 'In de kerk kun je even uit het hele circus van Kerst stappen. Je hebt even een moment om stil te staan bij wat belangrijk is voor jezelf in deze onzekere tijd.' Greteke: 'Je kunt ook nieuwsgierig zijn. Ga eens op ontdekkingsstocht naar de kerk. Wat gebeurt daar eigenlijk?' Martijn: 'Je kunt iets proeven van hoop, licht, een ander verhaal. Een verhaal dat inspireert om met andere ogen te kijken naar de wereld om je heen en naar jezelf. Dat heb ik zelf ook nodig: bemoediging en hoop in deze tijden van crisis.'

Engel van Amsterdam

foto: Maartje Geels

Welkom in de Kas voor Rouwen en Vieren

Hanna Yoo

Pop-up dominee Rikko Voorberg (42) gebruikt verschillende kunstvormen om samen met anderen een nieuwe wereld te ontdekken. Regelmatig bouwt hij installaties die mensen ontregelen, aan het denken zetten en ook hoop geven. Net als in 2021 gaat hij dit jaar in de periode tussen Kerst en oud & nieuw met zijn glazen Kas voor Rouwen en Vieren op het Mercatorplein staan. Hanna Yoo spreekt met hem over dit opmerkelijke kerstproject.

Wat gebeurt er precies in de kas?

Mensen kunnen er een kaarsje aansteken voor iemand die ze missen of iets waar ze om rouwen. Ze worden uitgenodigd om iets in het gastenboek te schrijven. Ook kun je op een lint schrijven waar je dankbaar voor bent en het in een van de kerstbomen rondom de kas ophangen.

De kas werd vorig jaar bezocht door mensen uit het hele land. AT5 maakte er een reportage over en het kwam op het NOS-journaal. Hoe verklaar je de aantrekkingskracht van dit project?

Ik denk dat er in Nederland nog te weinig plekken zijn waar zo publiekelijk ruimte gemaakt wordt voor rouw. Rouw wordt toch vaak weggestopt. Mensen gaan nog wel naar een begraafplaats of praten erover in de kroeg, meestal pas als ze wat op hebben. Sommigen vinden er ruimte voor in een kerk. Terwijl de meesten rouw kennen. Juist in de moeilijkste periode van het jaar voor de rouwenden, de donkere dagen van december, zouden we er meer bij stil moeten staan. In coronatijd waren er misschien nog wel meer dingen om over te rouwen dan ooit: het verlies van gezondheid, vrijheid, werk, sociale contacten en helaas ook mensen die ons zijn ontvallen door corona. Terwijl er door de lockdown juist minder mogelijkheden waren om de rouw te uiten, publiek of privé. De glazen kas staat op een druk plein met veel winkels. Iedereen kan zien wat zich daarbinnen afspeelt en de kas is open voor iedereen. Het werkt enorm verbindend tussen mensen van allerlei religieuze en culturele achtergronden.

Hoe kwam je op het idee om een kas neer te zetten op het Mercatorplein?

Het begon met een concrete vraag van Antje Robbe die in de buurt van het Mercatorplein woont. Antje verloor haar dochter Hope vlak na de geboorte. Zij vroeg me of ik niet een plek voor rouw kon creëren. Door haar vraag realiseerde ik me hoe weinig taal, vormen en publieke ruimte we hebben voor rouw. Zo is het project ontstaan. Een van de belangrijkste dingen

die ze zei was, dat we het in de kas niet moeten hebben over troost. Of mensen troost ervaren, kun je niet weten, je moet het niet pretenderen. Er is geen vaste route voor rouw, geen periode, geen regel. Ik heb zoveel van haar geleerd - iedereen die aan het project meewerkte heeft zoveel over rouw geleerd.

De kas werkt verbindend

Is er ook een connectie met de kas en de kerk?

Er zijn zeker mensen die deze link leggen, ze vinden de kas lijken op een kerk waar je een kaarsje kunt branden voor een dierbare. Anderen zeggen dat ze het fijn vinden dat de kas er is omdat ze niet zo snel een kerk zouden binnestappen, bijvoorbeeld omdat ze niet gelovig zijn. Het transparante van de kas werkt drempelverlagend. Hij is geborgen genoeg én toch ook open genoeg. Misschien leuk om te vertellen dat één van de kaarsenstandaards uit de Krijtberg afkomstig is en de andere uit de Jeruzalemkkerk. En er zijn veel vrijwilligers vanuit allerlei Amsterdamse kerken die helpen met het bemensen van de kas.

Wie zijn er behalve de kerken nog meer bij betrokken?

We zijn heel blij met de samenwerking met

het Culturele Verzamelgebouw Midwest en de steun van de vereniging van ondernemers rondom het Mercatorplein. Het is goed om te ervaren dat winkeliers blij zijn met wat we doen in, met en voor de buurt. Omdat er vorige winter nog een lockdown was, stonden we voortdurend in contact met de gemeente, de politie en ook de GGD over wat er wel en niet toegestaan was in verband met corona. Gelukkig mochten we de kas openhouden en uiteindelijk heeft stadsdeelvoorzitter Fenna Ulichki nog als vrijwilliger geholpen bij de kas.

Hoe vind je het om in de rubriek Engel van Amsterdam te staan?

Tsja, zo engelachtig voel ik mezelf niet. En het 'vrede zij u' is bij mij natuurlijk net zo vaak een aankondiging van onvrede, haha. Er zit vaak iets activistisch in mijn werk. Maar de kaservaar ik wel een beetje als een engelachtig project. De kerstbomen staan echt te stralen, mensen zijn ontroerd. Veel mensen lieten weten dat ze hoopten dat de kas terug zou keren, als jaarlijks ritueel. Dat dit gelukt is, met dit jaar ook standplaatsen in Amersfoort en Ede, is echt fantastisch.

Van 21 december 2022 t/m 1 januari 2023 is de Kas Rouwen en Vieren van 12.00 tot 20.00 uur geopend op het Mercatorplein in Amsterdam-West. Op 20 december is de opening van de kas om 19.00 uur op het Mercatorplein.

rouwenenvieren.nl

KERK IN MOKUM Agenda

AGENDA VOOR KERK EN SAMENLEVING | PROTESTANTSE KERK AMSTERDAM | DECEMBER 2022

Met elkaar in gesprek over Kerst

Met elkaar aan tafel gaan, verbindt. Of het nou een lange tafel is, de eetkamertafel of een geïmproviseerde picknicktafel: daar kom je tot elkaar. Op al die verschillende tafels in Amsterdam zet de Protestantse Kerk Amsterdam deze Kerst een kerstpakket. Niet zomaar een pakket met eten, maar een klein betekenisvol pakketje om met elkaar in gesprek te gaan over Kerst, het verhaal van een baby in een kribbe en het verhaal van de ander. Met een bekende, of juist een onbekende. Tijdens een buurtmaaltijd, bij familie of spontaan op de stoep van de kerk. Zo'n tien kerkplekken van de Protestantse Kerk Amsterdam delen deze maand tijdens hun kerstactiviteiten de pakketjes uit aan stadgenoten. In het pakketje vind je onder andere gespreksvragen, een kerstster om weg te geven, een kaars om te branden voor iemand die je mist deze Kerst en een kerstmagazine. De kerstpakketten zijn ook op te halen op diverse kerkplekken in de stad. Door middel van een campagne op de sociale mediakanalen van de Protestantse Kerk Amsterdam en posters door de stad wordt het pakket aangeboden aan alle Amsterdammers.

Wil je zelf zo'n kerstpakketje ontvangen? Kijk op deelkerstaantafel.nl voor meer informatie over de actie en de ophaallocaties in de stad én houd de sociale media kanalen van de Protestantse Kerk Amsterdam in de gaten. Wees er snel bij, want op=op!

Alle kerstactiviteiten op een rij

Kerstconcerten, kinderkerstfeesten en kerstmaaltijden; het aanbod aan mooie kerstactiviteiten van Amsterdamse kerken is dit jaar weer groot en divers. Beleef Kerst als v

ouds en bekijk alle kerstactiviteiten en kerstvieringen op de speciale kerstwebsite van de Protestantse Kerk Amsterdam protestantsamsterdam.nl/kerst.

Kerstavond in De Binnenwaai

Op kerstavond, zaterdag 24 december, bent u van harte welkom vanaf 19.00 uur in en voor De Binnenwaai. Bij een vuurkorf met warme chocolademelk is er alle ruimte voor ontmoeting. Ook kunt u een mooie kerstwens opschrijven.

Kinderkerstkoor en IJburgfanfare

Het Kinderkerstkoor zingt en de IJburgfanfare speelt. Voor jonge kinderen is er een verhaal met

Dick Bruna-figuren. Ook is er een verhaal voor jong én oud over de betekenis van Kerst. De avond wordt ongeveer om 21.15 uur afgesloten met een viering in De Binnenwaai met kerstliederen, een stil moment en inspiratie.

Kerstavond, zaterdag 24 december, De Binnenwaai, Ed Pelsterpark 2, 19.00 uur, viering om 21.15 uur

Tips voor een groene kerst

De Werkgroep Groene Kerk van de Protestantse Kerk Amsterdam heeft wat tips verzameld voor een groene, duurzame Kerst:

- Maak een vegetarisch kerstdiner met fairtrade en/of streekproducten.
- Zie: sameneerlijketen.nl/advent/kerst of maak de vegetarische erwtensoep van Blend.
- Huur een kerstboom, koop een tweedehands kunstkerstboom, kies voor een tiny kerstboom of maak hem zelf, koop een kerstboom met kluit en plant die na afloop in de tuin, maak een kerstboom-adventskalender, gebruik echte

kaarsjes, ruil kerstboomversiering met familie of vrienden. Zie: milieudefensie.nl/actueel/5-tips-voor-een-duurzame-kerstboom.

- Geef iemand extra warmte die zijn energierekening moeilijk kan betalen. Nodig hem of haar uit voor de kerstmaaltijd of doe een gift.
- Voer tijdens de kerstmaaltijd eens een gesprek over duurzaamheid.
- Kijk voor meer tips op groenekerken.nl. Meer weten over of meedoen met de werkgroep Groene Kerk Protestantse Kerk Amsterdam: mail naar groenekerker@protestantsamsterdam.nl.

COLUMN

Monoloog van een gebedenboek

Dick Wolters
Pionier-predikant Noorderkerk

Reageren? Mail naar redactie@protestantsamsterdam.nl

Ik ben zwanger van woorden. Tot de laatste bladzijde volgeschreven. Vijf jaar lang heb ik hier gelegen, als een stille getuige van talloze mensen die deze kapel binnenkwamen. Jullie vertrouwden me je wensen, verlangens en gebeden toe. Ik zie je nog binnenkomen, ondersteund door je zoon van veertien. Samen gingen jullie zitten op het bankje. Zacht in gesprek over het belang van deze plek temidden van alle drukte van de stad. 'Steek nu maar een kaarsje aan... voor opa.' En in stilte bleven jullie even zitten. Bij het weggaan vertrouwde je me nog een korte krabbel toe: 'Dank voor deze plek van rust.' De meeste uren heb ik met jou doorgebracht,

mijn Arubaanse vriendin. Jij was, naast alle toeristen die in allerlei talen mijn bladzijden vol schreven, degene die mij het meeste heeft toevertrouwd. Je hele levensgeschiedenis ken ik, de namen van al je familieleden die door een oceaan aan ruimte van je gescheiden leven. Maar hier, op dit plekje, weet je je met hen verbonden. En daar kwam jij binnen, Kerst vorig jaar. Buiten de kapel stond een kerstboom, die tijdelijk mijn functie overnam. Vele gebeden en wensen werden erin opgehangen. Jij liep even door, stak een kaarsje aan en schreef heel eenvoudig in mij: 'We bidden dat al deze kerstwensen mogen uitkomen!'

Dat doet me denken aan haar die zwanger was van hét Woord. Zij in wie het Woord mens werd. Gek genoeg, precies het omgekeerde als wat ik doe. In mij worden mensen tot woorden. Of klinkt dat gek? Nee, toch? Op een bepaalde manier kunnen we niet zonder elkaar. Omdat God een plek koos om met ons te zijn, kunnen er plekken zijn als deze kapel waar wij met Hem zijn.

Mijn taak is volbracht. Een nieuw boek neemt mijn plaats in. En dankbaar werd ik tijdens een dienst omhoog geheven: 'God, al deze mensen, al deze gebeden, laat ze in U geborgen zijn. U die in Christus God-met-ons is.'

KERKPLEKKEN ACTUEEL

De rubriek Kerkplekken Actueel bevat nieuws van alle kerkplekken: de wijkkerken en de pioniersplekken van de Protestantse Kerk Amsterdam. De stukjes kunnen een korte overdenking zijn of een aankondiging van een bijzondere gebeurtenis of activiteit. Leer ze kennen, deze pareltjes van de stad.

Westerkerk Centrum

Cristina Pumplun missionair vicaris Westerkerk
westerkerk.nl

'We gaan het wél weer doen!' Haast een beetje met de moed der wanhoop zet ik het na overleg met cantor-organist Evan Bogerd in de agenda voor 18 december: *Lessons & Carols* – 17.00 uur. Het gewoon weer doen: zo makkelijk is dat niet nadat twee keer de kerstzang vanwege corona verstomde vlak voor het feest. En toch, omdat niets zo bemoedigend is als zingen, goede woorden horen en orgelmuziek die de Westerkerk tot de nok toe vult, noteer ik die datum. 'Komt allen tezamen!' Wat zou het fijn zijn als we dit jaar met Kerst dat lied weer konden zingen', schreef ik vorig jaar. Ja, we gaan ervoor op de namiddag van de vierde advent én in de kerstnacht: 'Komt allen – tezamen'!

Noorderkerk Centrum

Caspar de Gelder tienerwerker Noorderkerk
noorderkerk.nl

In september ben ik begonnen als nieuwe trainee in de Noorderkerkgemeente. Een traject dat we niet begonnen zijn zonder de zegen te vragen van de Allerhoogste. Samen met de verschillende generaties van de gemeente zijn we gestart met een gebed namens de jongeren en de zegen namens de kerk. In de periode die daarna volgde, is er gestart met een nieuwe groep van jongvolwassenen waarmee we willen nadenken over en concreet willen maken hoe we Jezus kunnen volgen en belijden. Om samen met de verschillende generaties in de gemeente God te zoeken en hem na te volgen.

Keizersgrachtkerk Centrum

Annelies Jans predikant Keizersgrachtkerk
keizersgrachtkerk.nl

De Westerkerk, de Noorderkerk en de Keizersgrachtkerk: goede buurtjes in onze mooie binnenstad. Als binnenstadspredikanten zitten we geregeld met elkaar om de tafel. Er wordt serieus gepraat en, minstens zo belangrijk, ook veel met elkaar gelachen. Dit jaar wensen we onze buurtgenoten gezamenlijk een goede Kerst. Duizenden papieren kerststerren inclusief kerstwens worden huis aan huis bezorgd: een prachtig initiatief van onze Westerburen. Met onze drie (toch best verschillende) kerken tot die ene wens komen, bleek overigens helemaal niet moeilijk. 'Dat je deze Kerst tot rust mag komen bij God.' Of toch: 'in God'? Ach, als het verschil tussen ons enkel en alleen zit in de komma's en de voorzetsels... Hoopvoll! Woon je niet in de binnenstad? Hierbij onze goede woorden ook voor jou, lieve lezer: rust in/bij God en bij mensen. Namens de Wester-, de Noorder- en de Keizersgrachtkerk!

Oudekerkgemeente Centrum

Peter Lowie diaken Oudekerkgemeente
oudekerk.amsterdam

De Oude Kerk is het oudste nog bestaande gebouw van Amsterdam, gebouwd in de tweede helft van de dertiende eeuw. Een vruchtbare bron van hout en steen waar nog de wolk gebeden hangt van mensen voor ons heen. Toch zijn er maar weinig Amsterdammers die op zondag nog de weg weten te vinden naar de Oude Kerk. Daarom gaat haar gemeente met veel allure een spectaculair kerkvernieuwingproject beginnen getiteld: Nieuwe Wegen naar een Oude Bron. Hóe leggen we die oude Bron het beste open? Dat is onze richtvraag voor de komende jaren. U gaat hier nog veel van horen!

Pioniersplek we•Worship

René Visser initiatiefnemer we•Worship
weworship.nl

Op de eerste worshipavond in Amsterdam-Oost zongen we het lied *Goodness of God*. Een van de deelnemers deelde hoe hij Gods goedheid had gezien in het Tropenmuseum, toen daar een fragment werd getoond van Femke Halsema die excuses aanbood op het Ketikoti Festival, een historische gebeurtenis! Het ontroerde hem want hij zei: 'Zo'n ingrijpende gebeurtenis, dat is een geschenk van God, ik ben benieuwd welke mensen daarvoor hebben gebeden.' Het geeft hoop om in de alledaagse werkelijkheid Gods goedheid en liefde te zien schijnen in deze wereld. Dan is er alle reden om te aanbidden!

Pioniersplek Taizé in Amsterdam

Stacey Krom jongerenwerker Taizé in Amsterdam
taizeinamsterdam.nl

Soms ontstaat er in onze groepsapp een spontaan uitje. 'Iemand zin om te wandelen?' of 'Spelletjesavond bij mij?' Ik vind dat tof om te zien, zeker als

het mensen betreft die nog maar kort bij onze community horen. Ik besloot het er zelf ook eens op te wagen. Ik had gelezen over 'De Proeverij', proeven aan nieuwe vormen van christelijke spiritualiteit, en stelde het voor in de groep. Ik had snel 'beet'. Samen hebben we een fijne middag gehad met dans en meditatie. Het meisje dat met mij mee ging, heeft een vervelend verleden met de kerk en worstelt met het vinden van haar nieuwe identiteit. Toen tijdens de inleiding de term 'nieuwe christenen' werd uitgelegd, lichtte haar gezicht op. 'Dat ben ik!' Voor mijzelf vielen er ook dingen op zijn plek. Mooi om samen mee te maken!

Wijkgemeente Noord

John Grin ouderling De Ark-Bethelkerkgemeente
protestantsekerkamsterdamnoord.nl

De Ark-Bethelkerkgemeente in Amsterdam-Noord besteedde rond Allerzielen extra aandacht aan de kinderen. Op zondag 30 oktober gedachten we hen die ons het afgelopen jaar zijn ontvallen, bekende gebruiken uit De Ark en de Bethelkerk samenbrengend. Maar ook las ds. Bara van Pelt voor jonge (én oude) kinderen het troostrijke verhaal over Derk Das, waarbij ze de prachtige platen uit dit prentenboek liet zien. Op woensdagmiddag 2 november konden kinderen uit kerk en buurt samen met ds. Paula de Jong en kinderwerker Annerieke Bakker stilstaan bij verlies en rouw, geholpen door theatergroep ImproNoord die *Gekleurde Tranen* speelde.

Jeruzalemkerk West

Richard Saly predikant Jeruzalemkerk
jeruzalem-kerk.nl

Was de warme oktobermaand onheilspellend of juist een uitkomst? Als je even puur aan de gasrekening denkt waarschijnlijk het laatste. Maar nu wordt het toch echt kouder. Sinds 1 november openen het Leger des Heils en de Protestantse Kerk en Diaconie Amsterdam overdag de deuren van meer dan honderd buurthuiskamers, zodat mensen in de koude maanden tóch kunnen besparen op hun energierekening. In de Jeruzalemkerk is elke dinsdag van 13.00 tot 17.00 uur zo'n plek bij VanBoven, speciaal bedoeld voor hen die in rust willen werken of studeren. Er is koffie en thee en verwarming. Een mooi voorbeeld van 'Kerk met beide benen in de buurt'. Laat het weten aan je kennissen en vrienden.

Missionaire wijkgemeente Hebron West

Anke Woudstra kernteamlid Hebron
hebron.amsterdam

In buurtkerk Hebron zijn we bezig met een grote verbouwing. Dit is best een uitdaging: een plek creëren waar kerk en buurt samenkomen. Zo zijn er vieringen op zondag en workshops (van haken tot budgetteren), bokstrainingen, buurtmaaltijden, koffieochtenden en vele andere activiteiten doordeeweeks. Hoe kunnen we een sacrale en warme ruimte ontwerpen, die ook nog eens heel praktisch en toegankelijk is? Samen met de architecten hebben we hierover na mogen denken. Het is mooi om te zien hoe verschillende ideeën samenkomen in één ontwerp. Ik ben benieuwd naar het resultaat. Een plek voor iedereen.

Osdorp-Sloten Nieuw-West

Herman Bouma diaconaal opbouwwerker Osdorp-Sloten
osdorpsloten.nl

Leren fietsen is een klein wonder. Iedere vrijdagmiddag sta ik met een aantal kinderfietsjes op een pleintje in Osdorp. Kinderen uit de buurt kunnen een fietsje lenen om te oefenen. Het blijft wonderbaarlijk hoe snel kinderen kunnen leren fietsen. Eerst vallen ze voortdurend en een uur later fietsen ze rond alsof ze nooit anders hebben gedaan. Het lijkt op een pasgeboren hertje dat in enkele uren leert lopen. Maar misschien nog mooier om te zien, is de trots van kind en ouder als het lukt. Moeder staat juichend te filmen terwijl zoonlief glimmend van trots voorbij slingert. Dit soort alledaagse wonderen geven me hoop voor alledag.

Regenbooggemeente Nieuw-West

Lisa van den Bergh diaconaal opbouwwerker in De Ark
regenbooggemeente.nl

Vrede op aarde staat rond de Kerst volop in de belangstelling. We kijken graag naar lieflijke taferelen met pluizige diertjes. En voelen mee met de hardwerkende, koukleumende herders die spontaan op een engelenkoor getrakteerd worden. Maria gunnen we natuurlijk een veel comfortabeler kraambed. Aan de andere kant worden honderdduizenden dieren geslacht om ons een zalige Kerst te bezorgen. Wakker Dier wijst ons intussen op minder feestelijke beelden van moederkoeien en -varkens. En door wie worden al die (soms heerlijk goedkope) kerstversieringen eigenlijk gemaakt?

Aanleiding voor de stedelijke werkgroep Groene Kerk om wijkgemeentes uit te dagen na te denken over een groener kerstdiner. Kan het met minder vlees? Echt wild uit de duinen? Of zelfs vegan? Er zijn al meerdere plekken die de uitdaging hebben aangenomen. In De Ark (Nieuw-West) is het kerstdiner op kerstavond 24 december om 18.30 uur, wat groener dit keer. Maar zeker niet minder feestelijk! Meer informatie en aanmelden kan bij mij via: L.vandenbergh@diaconie.org.

Kerkdiensten Amsterdam - december 2022/januari 2023

WIJK	KERK	TIJD	ZONDAG 11 DECEMBER	ZONDAG 18 DECEMBER	KERSTAVOND 24 DECEMBER	EERSTE KERSTDAG 25 DECEMBER	ZONDAG 1 JANUARI	ZONDAG 8 JANUARI
Centrum	Keizersgrachtkerk	10.30	Ds. Riekje van Osnabrugge	Ds. Auke van der Leij	Ds. Annelies Jans (21.00)	Kerstmusical	Geen dienst, maar nieuw-jaarsborrel (16.00)	Ds. Erik van Halsema
	Noorderkerk	10.00 18.30	Ds. Johan Visser Ds. Huib Markus	Ds. Johan Visser Ds. Dick Wolters	Ds. Dick Wolters (20.00) Ds. Dick Wolters (22.00)	Ds. Johan Visser Ds. Cock Blenk	Ds. Johan Visser (10.30) Ds. Jacques Schuurman	Ds. Dick Wolters Onbekend
	Oude Kerk	11.00 18.30	Ds. Marcel Barnard Abdijvesper	Erik Idema Festival of Lessons and Carols	Erik Idema (22.00) Geen vesper	Ds. Hanna van Dorssen Geen vesper	Pastor Ben de Bock Geen vesper	Ds. Marcel Barnard Festival of Lessons and Carols voor Epifanie
	Oude Lutherse Kerk	10.30	Ds. Andreas Wöhle	Ds. André v.d. Stoel	Ds. Andreas Wöhle (21.30)	Ds. André v.d. Stoel	Onbekend	Ds. André v. d. Stoel
	Westerkerk	10.30	Ds. Herman Koetsveld	Dr. Cristina Pumplun	Ds. Herman Koetsveld (22.30 uur)	Ds. Herman Koetsveld, Dr. Cristina Pumplun	Ds. Herman Koetsveld	Ds. Riekje van Osnabrugge
	Diensten met Belangstellenden	19.00	Ds. Taco Koster	Ds. Niels Gillebaard	Ds. Taco Koster in Concertgebouw (20.00)	Geen dienst	Ds. Taco Koster	Ds. Taco Koster
	De Waalse Kerk	11.00	Ds. Henk Spoelstra	Samen in Haarlem, Begijnhof 30 (10.30)	Geen dienst	Ds. Henk Spoelstra	Ds. Richard Bennahmias	Ds. Henk Spoelstra
	Dominicuskerk	11.00	Ds. Henk Hillenaar	Ds. Arjan Broers	Ds. Marcel Elsenaar (19.00 en 22.00)	Open Huis	Ds. André Wesche	Ds. Leontien Dekker
	De Rode Hoed - Ekklesia Amsterdam	11.00	Ds. Bart-Jan van Gaart	Ds. Mirjam Rigterink	Ds. Alex van Heusden (20.00)	Geen dienst	Geen dienst	Ds. Colet v.d. Ven
Noord	Bethelkerk	10.00	Ds. Bara van Pelt	Ds. Paula de Jong	Ds. Klaas Holwerda (21.00)	Ds. Bara van Pelt	Maarten Kruimer (10.30)	Ds. Bara van Pelt
	Nieuwendammerkerk	10.00	Ds. Paula de Jong	Ds. Anna Hoekstra	Ds. Paula de Jong (21.30)	Ds. Paula de Jong	Geen dienst inloop vanaf 10.00	Ds. Paula de Jong
	Dorpskerk Durgerdam	10.30	Arjette Kuiper	Geen dienst	Geen dienst	Ds. Eveline Massetti	Geen dienst	Ds. Maarten Kruimer
	Ransdorp-Holysloot	10.00	Ds. Liesbeth Baars	Ds. Ruud Bartlema	Ds. Gerdien Neels (21.30)	Ds. Gerdien Neels	Ochtendgebed	Onbekend
	Dorpskerk Zunderdorp	10.00	Ds. Taco Koster	Bram Dijkstra	Ds. Johan Visser (19.30)	Ds. Taco Koster	Ds. Taco Koster (11.00)	Ds. Taco Koster
West	Hebron	12.00	Jurjen de Bruijne	Daan Savert	Jurjen de Bruijne (20.30)	Kinderkerstfeest	Koffieviering	Bart Haverkamp (11.00)
	Jeruzalemkerk	10.00	Ds. Richard Saly	Ds. Dirk den Bree	Ds. Richard Saly (20.00)	Ds. Richard Saly	Ds. Richard Saly	Ds. Gert v.d. Bos
	Nassaukerk	10.30	Morgengebed	Ds. Gerben van Manen	Ds. Lydia Meiling (21.30)	Ds. Erica Meijers	Ds. Lydia Meiling	Ds. Ditske Tanja
Nieuw- West	De Opgang	10.00	Ds. Martijn van Leerdam	Samen in de Sloterkerk	Ds. Martijn van Leerdam (20.00)	Ds. Martijn van Leerdam	Geen dienst	Ds. Martijn van Leerdam, Top 2000-kerkdienst
	Regenbooggemeente	10.00	Ds. Gerben van Manen	Ds. Trinus Hibma	Ds. Gerben van Manen (21.00)	Ds. Nellie van Voornveld	Ds. Rinse Reeling Brouwer (10.30)	Ds. Trinus Hibma
	Sloterkerk	10.00	Samen in De Opgang	Jesse de Bruin	Ds. Martijn van Leerdam (22.00)	Ds. Robert Jan Bakker	Dr. Anneke Mooi	Samen in De Opgang
Zuid	Oranjekerk	10.00	Ds. Wielie Elhorst	Ds. Piet Kooiman	Ds. Wielie Elhorst (21.00)	Ds. Wielie Elhorst	Ochtendgebed	Ds. Wielie Elhorst
	Pelgrimskerk in de Goede Herderskerk	9.30	Ds. Harmen de Vries	Drs. Renger Prent	Pastor Nelly Versteeg (19.30)	Ds. Harmen de Vries	Onbekend	Ds. Harmen de Vries
	De Thomas	10.30	Ds. Evert Jan de Wijer	Ds. Ruben van Zwieten	Ds. Evert Jan de Wijer (17.30)	Ds. Evert Jan de Wijer	Geen dienst	Ds. Evert Jan de Wijer
	Vrijburg	10.30	Ds. Joost Röselaers	Ds. Marthe de Vries	Ds. Joost Röselaers (22.00)	Ds. Rachelle van Andel	Ds. Rachelle van Andel	Ds. Joost Röselaers
	Willem de Zwijgerkerk	10.00	Morgengebed	Ds. Klaas Holwerda	Ds. Rosaliene Israël (21.30)	Pastor Nelly Versteeg	Ds. Klaas Holwerda	Morgengebed
Oost	De Binnenwaai	11.00	Voorganger Marjolein Hekman	Kirsten Kalkman	Voorganger Marjolein Hekman (19.00) (21.15)	Voorganger Marjolein Hekman	Voorganger Marjolein Hekman (17.00)	Anne Bolhuis
	De Bron	10.00	Ds. René Visser. Bevestiging ds. Margrietha Reinders	Ds. Margrietha Reinders, Ds. Gerbrand Molenaar Kerstviering (11.00)	Ds. René Visser (21.30)	Ds. Gerbrand Molenaar	Ds. Gerbrand Molenaar (10.30)	Ds. Margrietha Reinders
	Elthetokerk	10.00	Ds. Martijn van Laar	Ds. Nellie van Voornveld	Ds. Martijn van Laar (16.00)	Ds. Martijn van Laar	Ochtendgebed (11.00)	Ds. Eddy Reefhuis
	Muiderkerk	10.30	Ds. Greteke de Vries	Ds. Henk van Olst	Ds. Greteke de Vries (22.30)	Ds.Greteke de Vries	Ds. Greteke de Vries	Voorganger Marjolein Hekman
Zuidoost	De Nieuwe Stad	9.30	Samen in De Drie Stromen	Samen in De Drie Stromen	Predikant onbekend (19.00)	Ds. Marjolein den Dulk	Geen dienst	Ds. Justine Aalders
	De Drie Stromen	9.30	Ds. Rosaliene Israël	Ds. Robert de Vos	Ds. Theo Wielsma (22.00)	Samen in De Nieuwe Stad	Geen dienst	Samen in De Nieuwe Stad

Op de websites van de kerken vindt u actuele informatie en een link, als kerkdiensten online worden uitgezonden. Op protestantsamsterdam.nl vindt u de adressen van de kerken en een overzicht van de diensten ook met Oudjaarsdag 31 december.

AGENDA december/januari

VRIJDAG 9 DECEMBER

Braambosgebeden in de advent in de Westerkerk

Korte avondgebeden in de Westerkerk: ruim een half uur rust en bezinning temidden van het drukke stadsgewoel rond de lichten van het Brandend Braambos. Met orgelmuziek die past bij advent, woorden uit de Bijbel, een gedicht, gebed, stilte en een lied.

Vr. 9 en 16 dec. Westerkerk, 17.00-17.30 uur

ZONDAG 11 DECEMBER

Eigen Zinnige Viering van Zinnig Noord

11 dec: Eigenzinnige viering met het thema: geven. De feestdagen komen eraan en het spel van geven en ontvangen is in volle gang. Kun je geven zonder verwachtingen? En wat levert dat je op? 8 jan: Bijzondere seizoensviering. Viering met muziek, meditatie, een tekst, een ervaringsverhaal en taart.

Zo. 11 dec. en 8 jan. De Ark (Noord), 11.00 uur

MAANDAG 12 DECEMBER

Wandeling langs kunstwerken van het Amsterdam Light Festival

Verlang jij naar licht, frisse lucht en een zinnige ontmoeting met misschien wel een nieuwe vriend? Doe mee met een wandeling langs de kunstwerken van het Amsterdam Light Festival. De kerkvernieuwingsplek Holy Hub koppelt je aan iemand die ook zin in een wandeling heeft. Je wordt op pad gestuurd met een aantal leuke vragen.

Ma. 12 dec. vertrek vanaf de Nieuwe Herengracht 18 om 17.00 uur, meer info en (gratis) aanmelden via holyhub.nl

DONDERDAG 15 DECEMBER

Zinnig eten: Kerst

De pioniersplek Zinnig Noord verzorgt een eigenzinnig kerstdiner met lichte rituelen, goed gezelschap en hemels harpmuziek door Laura Lotti. Wie behoefte heeft aan verstillend en verdiepend kan om 20.00 uur aansluiten bij een kort avondgebed.

Do. 15 dec. De Ark (Noord), 18.00 uur, donatie: richtprijs € 19,50, € 9,50 voor minima, meer info en tickets via: zinnignoord.nl

VRIJDAG 16 DECEMBER

Muziektheatervoorstelling Klokgelui in De Thomas

Première van muziektheatervoorstelling Klokgelui van Hans Dagelet (spel, bugel) en Esther Apituley (altviool, spel): vol prachtige klanken, humor, rake gedachten en venijnige dialogen.

Vr. 16 dec. De Thomas, 19.00 uur, volwassene: € 17,50, kind: € 7,50, kaarten via: dethomas.nl

ZATERDAG 17 DECEMBER

Kerstmarkt rond de Nieuwendammerkerk

Kramen met kerstversiering, kerstar-

Overal in de stad worden kerstpakketjes uitgedeeld voor een pop-up kerstmoment met een bekende of onbekende. Benieuwd? Kijk op deelkerstaantafel.nl

tikelen en boeken in de kerk. Buiten in de tuin o.a. erwtensoep, broodjes warme worst en vers gerookte vis. In de kosterij kramen met puzzels, kaarten, kerststukjes en lokale producten zoals bijenhoning. Natuurlijk is er ook koffie, thee en chocolademelk. Voor de kinderen wordt het kerstverhaal voorgelezen en ze mogen kerstknutselen. Het geheel wordt opgeluisterd door diverse koren: het Nieuwendammerkerkkoor, het interkerkelijk koor Quo Vadis, het Dubbelkwartel Nieuwendam en het Nieuwendammer Shantykoor.

Za. 17 dec. Nieuwendammerkerk, 10.00-17.00 uur

ZONDAG 18 DECEMBER

Adventsdiensten in de Keizersgrachtkerk over Maria

Maria als de moeder Gods staat centraal in deze viering. In de kerk een tentoonstelling van moderne madonna's, portretten gefotografeerd door kunstenaar Annette Bleeker. Zie ook pagina 3.

Zo. 11 en 18 dec. Keizersgrachtkerk, 10.30 uur, meer info over de tentoonstelling via: dutchdeltamedia.nl.

Tentoonstelling moderne madonna's te bezichtigen op za. 10 dec. van 13.00-15.00 uur en op zo. 11 en 18 dec. van 12.00-13.00 uur

Lunchdienst in de Noorderkerk

Elke derde zondag van de maand is er een lunchdienst. De bezoekers eten samen en gaan in gesprek over een thema. Thema op 18 dec: Als alles duister is.

Zo. 18 dec. Noorderkerk, 12.30 uur

WOENSDAG 21 DECEMBER

Het verhaal van Kerst

Ds. Ruben van Zwieten legt het kerstverhaal opnieuw, analytisch en geestig uit en past het toe op ons eigen leven en de samenleving. Reflecteren op het afgelopen jaar en vooruitblikken op het komende jaar. Waar sta je? Wat kan het kerstverhaal daarin betekenen?

De Nieuwe Poort, Claude Debussylaan 2, De Thomas, 20.30 uur, reserveer via: denieuwepoort.org

DONDERDAG 22 DECEMBER

Taizé in Amsterdam viert Kerst

Taizé in Amsterdam nodigt je van harte uit voor haar muzikale kerstdiner. Tijdens het vegetarische driegangenmenu gaan bezoekers in gesprek over het kerstverhaal en zingen samen bekende kerstliedjes.

Do. 22 dec. Nassaukerk, 18.00-20.00 uur, aanmelden via: stacey@taize.amsterdam

We•Worship kerstspecial

Thema: 'O come let us adore Him!' Een avond vol prachtige kerstmuziek en alle ruimte om elkaar te ontmoeten. **Do. 22 dec. Zolder Van Limmikhof, Nieuwe Keizersgracht 1-A, meer info op weworship.nl en instagram @weworshipamsterdam**

ZATERDAG 24 DECEMBER

Kerstmiddag in de Noorderkerk

Vrije inloop met kerstmuziek, kaarsjes, kerstwensen, chocolademelk en glühwein.

Za. 24 dec. Noorderkerk, 13.00-17.00 uur

Kerstmarkt en -musical in De Bron

Een kerstmarkt met de verkoop van eigen spulletjes, workshops kerststukjes maken en eten en drinken.

Ook is er een interactieve kerstmusical voor de hele familie getiteld: 'Heb je het al gehoord?'. De musical gaat over twee onbelangrijke herders die midden in het kerstverhaal belanden.

Za. 24 dec. De Bron, Hugo de Vrieslaan 2, kerstmarkt:

10.00-16.00 uur, kerstmusical:

17.00 uur, kerstnachtdienst: 21.30 uur, info via:

buurtdominee@kerkdebron.org en kerkdebron.org

TWEDE KERSTDAG 26 DECEMBER

Kerst Inn in Elthetokerk

Een feestelijke en gezellige kerstmaaltijd met buurtgenoten.

Tweede kerstdag 26 dec.

Elthetokerk, 17.00-20.00 uur

ZATERDAG 31 DECEMBER

Sylvesper

Vesper met liederen, gebeden en stilte om het jaar mee af te sluiten.

Za. 31 dec. Oude Kerk, 18.30 uur

Zien - Beleven - Lezen

ZIEN

In de vierdelige EO-documentaireserie 'Viva L'Umanità!' komen schrijven de verhalen aan bod van vluchtelingen en migranten in Europa. Kerken en kerkelijk betrokkenen helpen bij de opvang van vluchtelingen. Maar niet alle vluchtelingen kunnen rekenen op een gastvrij onthaal.

Aflevering 1: Italië, zo. 25 dec. 22.35 uur; afl. 2: Griekenland, zo. 1 jan. 22.50 uur; afl. 3: Safe Passage Libanon/Italië, zo. 15 jan. 22.50 uur; afl. 4: Brussel/EU/Nederland, zo. 22 jan. 22.50 uur op NPO2 en terugkijken op NPO Start.

BELEVEN

Holy Night

De kerkvernieuwingsplek Holy Hub onderzoekt tijdens de *Holy Night* het fenomeen Kerst. Zit je met moeilijke vragen deze Kerst over oorlog, torenhoge inflatie en klimaatcrisis? Daar is ruimte voor, maar ook voor hoop en het kerstgevoel. Het is vooral een gezellig samenzijn met knetterende vuurtjes en warme chocolademelk.

Do. 15 dec. Corvershof, Nieuwe Herengracht 18, 16.00 uur, meer info en gratis aanmelding via: holyhub.nl

LEZEN

Hoe dan wel

Lees dit boek en maak je idealen waar

Auteurs: Johannes van den Akker, Suzan Doodeman. Je hebt een plannetje om de wereld te verbeteren. Je wilt iets gaan doen met jouw ideaal. Hoe dan? Met dit boek ga je het doen. De auteurs delen persoonlijke verhalen van hoe zij idealisme vertaalden naar actie, bijvoorbeeld bij het willen ophalen van vluchtelingen op Lesbos. Ze delen slimme ideeën en handige tips om te zorgen dat je echt aan de slag gaat.

Bestellen via: uitgeverijtenhave.nl/boek/hoe-dan-wel

Pink Xmas Benefiet in de Keizersgrachtkerk

Na inloop met muziek een benefietconcert met het kerstverhaal. Afsluiting met een After-programma: kerstgebed, dansen, veiling, fotohoek en grabbelton.

Zo. 18 dec. Keizersgrachtkerk,

15.00 uur: inloop met muziek, 16.00 uur: benefietconcert met kerstverhaal, 17.15 uur: after-programma, toegang € 20,-, meer info via de Facebookpagina 'Pink Xmas'

Muiderkerk Oost

Greteke de Vries predikant Muiderkerk
muiderkerk.nl

Hoe komt het dat Jezus wit is geworden? Een recent boek van een Duitse dominee van kleur vertelt over haar droom van een kerk zonder racisme. Een witte Jezus is zeker sinds de middeleeuwen gangbaar. Een donkere Jezus met trekken uit het Midden-Oosten paste niet bij het antisemitisme van die periode. Later werd vanuit Europa een witte Jezus en ook een witte Christus geëxporteerd via de zending naar andere continenten. 'Wit' betekende inmiddels: *waarachtig* en *heersend* en werd zo grond voor racisme, ook in de kerk. Een rechtvaardige identificatie tussen Jezus en mensen vraagt om een Jezus van kleur. Een donkere baby in de kribbe van het kerstspel is een goed begin.

Oranjekerk Zuid

Wielie Elhorst hulppredikant Oranjekerk
oranjekerkamsterdam.nl

Wachten. Het is niet mijn sterkste kant. Wachten op de tram, wachten in de rij voor een kassa. Het kan mij vaak niet snel genoeg gaan. Verloren tijd vind ik het. Herkenbaar misschien. Hoe anders is het wachten in de periode van advent. Dat roept helemaal geen ongeduld op of ergernis, sterker nog: het is ieder jaar weer waardevol de verschillende betekenislagen ervan te verkennen: het verlangen, het uitzien naar, het reiken naar, de spanning voelen van het 'bijna maar nog niet', de ingehouden adem. De kunst van advent is bij al die lagen van betekenis te verwijlen: ook de pijn van het 'nog niet' toe te laten, met het sterke vermoeden dat het toch grote vreugde is, die daar achter schuilgaat.

De Thomas Zuid

Evert Jan de Wijer predikant De Thomas
dethomas.nl

'Zonder hoop kan de rechter geen rechtvaardig oordeel uitspreken', vertelde strafrechter Meta Vaandrager die mijn gast was bij een zeer boeiende en goed bezochte lunchbreak. Zij herinnerde ons er fijntjes aan dat het Europese Hof de Nederlandse rechtstaat op de vingers heeft getikt toen het vonnis levenslang ook daadwerkelijk levenslang dreigde te worden. Een mens moet uitzicht houden op een toekomst. Een mens mag de hoop op beter nooit ontnomen worden. In de lunchbreakserie 'Geloof, Hoop en Liefde' spreek ik met mensen in de buurt over

hun diepste drijfveren. Waarom doen zij wat zij doen? Wat hopen zij te bereiken? Waar ben je trots op? Wat stemt je droevig? Op dit moment van schrijven zal ik er nog over spreken met landschapsarchitect Dirk Sijmons en de directeur van de Green Business Club Zuidas Eline Kik. In januari volgt nog een lunchbreak met theatermaker Jäir Stranders. Van harte welkom voor een broodje met uitzicht!

Vrijburg Zuid

Rachelle van Andel predikant Vrijburg
vrijburg.nl

Honderd dagen heb ik mezelf gegeven om Vrijburg en de stad te leren kennen. Wat leeft er? Waar verlangen gemeenteleden naar en wat geeft energie? Hoe kan ik daar een bijdrage aan leveren vanuit mijn rol, inspiratie en bezieling? Ik kijk er ook naar uit om met u samen te werken. Dat heb ik gedaan als studentenpastor en hoop ik te blijven doen omdat daar vaak mooie dingen uit kunnen ontstaan. U kunt mij altijd benaderen voor een gesprek, een goede kop koffie en vlaai op mijn e-mailadres: rachellevanandel@vrijburg.nl. Ik kijk ernaar uit u te ontmoeten!

Willem de Zwijgerkerk Zuid

Frans Schouwenaar diaconale werkgroep Willem de Zwijgerkerk
willemdezwijgerkerk.nl

Het uitzien naar en de voorbereidingen op Kerst zijn al begonnen. Waar kijken we dit jaar naar uit? Samen rond de kerstboom met een beker warme chocolademelk in de hand en een dikke deken om onze schouders? Kloppen daar nou mensen aan de (kerk-)deur? Is daar misschien ook een hoogzwangere vrouw bij? We kunnen de deur opendoen en degenen die kloppen binnenlaten, ook al weten we niet wie zij zijn. Dan kan het weer Kerst worden. Want - wie weet - is onder die gasten aan de deur de Messias. Een gezegend kerstfeest.

Top 2000-kerkdienst in De Opgang

In De Opgang is op zondag 8 januari de Top 2000-kerkdienst omdat er veel zingeving doorklinkt in de hedendaagse populaire muziek.

Er klinkt live muziek van The Pink Diamonds, de Muziekgroep Nieuw-West en een LHBTI+-koor uit Osdorp. De jaarlijkse nummer 1 van de

bekende hitlijst van NPO Radio 2 wordt meeslepend vertolkt net als diverse klassiekers uit de binnen- en buitenlandse popmuziek, die elk op hun eigen manier gaan leven in de context van de kerk.

Zondag 8 januari, De Opgang, Tussen Meer 68, 10.00 uur

Nieuwjaarsreceptie Protestantse Kerk Amsterdam

Allen die betrokken zijn bij de Protestantse Kerk Amsterdam zijn van harte welkom op de nieuwjaarsreceptie op vrijdag 13 januari voor een drankje en een hapje.

Vrijdag 13 januari, Westerkerk, Prinsengracht 279, 17.00-19.00 uur, opgave: voor 9 januari via: info@protestantsamsterdam.nl

(Online) adventskalender van de Protestantse Kerk Nederland

Wil je bewust toeleven naar Kerst? Ook dit jaar biedt de Protestantse Kerk Nederland voor de adventsperiode een dagelijkse mailing die je uitdaagt om in aanloop naar Kerst elke dag even stil te staan. Met iedere dag een inspirerende Bijbeltekst, een korte overdenking en/of een prikkelende video. Met het thema 'Aan tafel - plek voor iedereen' sluit de kalender aan

bij het jaarthema 2022-2023 'Aan tafel!'. Aan de *online* kalender werkten verschillende predikanten en theologen mee, onder wie Rob Visser, Margreet Klokke en Annelies Jans. **(Gratis) inschrijven op: petrus.protestantsekerk.nl/nieuws/ 2-minuten-inspiratie. U kunt de papieren versie (gratis) aanvragen via: petrus.protestantsekerk.nl/adventskalender.**

MARTIJN&MARTIJN

In Martijn&Martijn beantwoorden twee dominees jouw vraag

Hoort de Kerstman ook bij het kerstfeest? Lisannah, 12 en Elinorah, 10

Martijn: 'Iedereen is welkom op het kerstfeest, dus ook de Kerstman ☺. Of hij bij het kerstfeest hoort? In het Bijbelverhaal komt hij niet voor. Daar gaat het wel over drie koningen die cadeaus komen brengen, voor het kind Jezus. Daar heeft de Kerstman zijn idee van cadeautjes geven, denk ik, vandaan. Dat mensen elkaar blij maken en verrassen past ook wel bij het kerstfeest. Maar dé kerstverrassing is Gods licht dat schijnt in Jezus, Gods cadeau aan ons!'

Martijn: 'Dat is zeker het geval. Iedereen hoort bij het christelijke kerstfeest, dus de kerstman natuurlijk ook. Bovendien is de kerstman oorspronkelijk een heilige uit de kerk. Hij komt misschien niet meer zo vaak in de kerk als vroeger, en bij Coca-Cola geloven ze dat de Kerstman een werknemer is van hun bedrijf. Maar ooit was hij een bisschop in Turkije, net als - heel toevallig - Sint Nicolaas. Je kunt dus gerust een Kerstman bij je kerststal zetten. Misschien heeft hij ook wel een cadeautje voor het kindje in de voederbak.'

- **Martijn van Leerdam**, dominee van de Sloterkkerk en De Opgang in Amsterdam Nieuw-West
- **Martijn van Laar**, dominee van de Elthetkerk in Amsterdam-Oost

Dit waren de laatste antwoorden van ds. Martijn van Laar en ds. Martijn van Leerdam, met veel dank voor de vele verrassende antwoorden! Vanaf het volgende nummer beantwoorden ds. Annelies Jans en voorganger Marjolein Hekman de vragen.

Kerst voor kinderen

Bij de Open Kerstkerk in de Oranjerkerk zijn er ook volop knutselactiviteiten.

ZATERDAG 17 DECEMBER

Open Kerstkerk in de Oranjerkerk

Bij de Open Kerstkerk beleven kinderen het kerstverhaal door ernaar te luisteren en ermee aan de slag te gaan. Kom en doe mee met knutselactiviteiten, kerststukjes maken, kerstyoga en kerstliedjes zingen. Ook het Galakoor zingt kerstliederen.

Oranjerkerk, Tweede van der Helststraat 1-3, 12.30-15.30 uur

Kerstmusical in de Bethelkerk

Aan de vooravond van de kerstnacht spelen en zingen kinderen uit Amsterdam-Noord de kerstmusical 'De Herberg'.

Bethelkerk, Plejadenplein 44, 16.00 uur

WOENSDAG 21 DECEMBER

Kerstreis door de Jordaan

Wandel samen met je (klein)kinderen en hun vriendjes door het verhaal van Jezus' geboorte en ontmoet de figuren uit het kerstverhaal.

Noorderkerk, Noordermarkt, 16.30-19.00 uur, aanmelden via noorderkerk.nl/kerstreis

ZATERDAG 24 DECEMBER

Kinderkerstfeest in de Oranjerkerk

Kinderen van 4 tot 14 jaar kunnen meedoen

met de workshop: Kinderkerstfeest, ik kan niet wachten. Een verhaallijn vormen, teksten of bewegingen bedenken, het oefenen van rollen en het decor bouwen. Na een eenvoudige maaltijd het kerstspel opvoeren om 18.30 uur.

Oranjerkerk, Tweede van der Helststraat 1-3, 14.00 uur, aanmelden bij Marja Zijlstra: marja.zijlstra@xs4all.nl

Kerstmusical in de Nieuwendammerkerk

Aan de vooravond van de kerstnacht spelen en zingen kinderen uit Amsterdam-Noord de kerstmusical 'De Herberg'.

Nieuwendammerkerk, Brede Kerkepad 6, 16.00 uur

EERSTE KERSTDAG ZONDAG 25 DECEMBER

Kinderkerstmusical in de Keizersgrachtkerk

Vluchtelingen onder wie kinderen moeten buiten slapen! Er wordt niets aan gedaan, dat kan zo niet doorgaan.

Een groepje kinderen besluit zelf een hotel te bouwen voor vluchtelingen die onderdak zoeken. Daar zijn Maria en Jozef ook bij, die zochten ook een plek om te kunnen slapen.

Keizersgrachtkerk, Keizersgracht 566, 10.30 uur

Muziek in de kersttijd

WOENSDAG 7 EN 14 DECEMBER

Adventslunchconcerten in de Westerkerk

Cantor-organist van de Westerkerk Evan Bogerd verzorgt lunchconcerten met muziek die past in de adventstijd.

Westerkerk, Prinsengracht 281, 13.00-13.30 uur

ZATERDAG 10 DECEMBER

Kerstconcert Grootkoor Amsterdam

Een groot gemengd koor, zanger Henk Poort, pianist Mark Brandwijk en organist Martin Mans vertolken de grootste kerstklassiekers aller tijden.

Westerkerk, Prinsengracht 281, 20.00 uur, kaartverkoop via: grootkoor.nl

ZONDAG 11 DECEMBER

Kerstconcert Jong en Groot Excelsior in de Westerkerk

Afwisselend koor- en orkestmuziek, waarbij u ook een paar keer zelf mee kunt zingen. Het programma bestaat uit zowel gevoelige, klassieke kerstwerken als vrolijk en swingende nummers. Met medewerking van het Popkoor Prestige Amsterdam.

Westerkerk, Prinsengracht 281, 14.30 uur, info en kaarten: jongexcelsior.nl

Christmas Carols in de Sloterkerk

Het Cecilia Choir uit Den Haag brengt de befaamde Christmas Carols ten gehore. In de fraaie ambiance van kerstboom en verdere kerstversieringen een ware belevenis.

Sloterkerk, Osdorperweg 28, 15.00 uur, meer info: cecilia-choir.com en sloterkerk.nl

ZONDAG 18 DECEMBER

Christmas Carolling in de Jeruzalemkerk

Zin om een middag in kerstsferen lekker samen meerstemmig te zingen? Eerst oefenen, daarna de presentatie en afsluitend een borrel.

Jeruzalemkerk, Jan Majenstraat 14, 13.00-18.00 uur, € 12,50, gast: € 5,-

Festival of Lessons and Carols in de Oude Kerk
Zang en orgelmuziek worden afgewisseld met schriftlezingen en stilte. Bezoekers zingen bekende en minder bekende *Christmas Carols*, samen met de Sweelinckcantorij. Matthias Haviga bespeelt het orgel.

Oude Kerk, Oudekerksplein, 18.30 uur

WOENSDAG 21 DECEMBER

Kerstorgelconcert in de Westerkerk

Cantor-organist in de Westerkerk Evan Bogerd verzorgt een kerstconcert op het orgel.

Westerkerk, Prinsengracht 281, 13.00-13.30 uur

DONDERDAG 22 DECEMBER

PopupChoir: meezingen met kersthits

Het PopupChoir leert de bezoekers driestemmig zingen van *Merry Xmas* van Slade. Daarnaast natuurlijk lekker meezingen met andere kersthits van Mariah Carey, Wham! en John Lennon. Vooraf van 18.00 uur tot 17.45 uur een speciaal kerstdriegangenmenu.

De Nieuwe KHL, Oostelijke Handelskade 44, 18.00 uur, meer info, prijs en kaarten bestellen via: denieuwekhl.nl

TWEDE KERSTDAG

MAANDAG 26 DECEMBER

Cantatedienst in de Westerkerk

Het Westerkerkkoor, Ensemble 't Kabinet en solisten voeren uit van Jan Dismas Zelenka: *Missa Nativitatis Domini*. Voorganger: dr. Cristina Pumplun. Organist: Evan Bogerd.

Westerkerk, Prinsengracht 281, 10.30 uur

ZONDAG 8 JANUARI

Festival of Lessons and Carols voor Epifanie in de Oude Kerk

Dit jaar is er ook een Festival of Lessons and Carols voor Epifanie in de Oude Kerk. In Carols en Anthems bezingen bezoekers hoe Jezus wordt aanbeden door de wijzen. De Cappella Oude Kerk zingt onder leiding van cantor van de Oude Kerk Herman Mussche.

Oude Kerk, Oudekerksplein, 18.30 uur

Vraag het aan Wielie

Nieuwe
rubriek!

Iemand vroeg: waarom worden er voor de LHBTI+-gemeenschap aparte vieringen georganiseerd, zoals met Kerst? Laat ik met een eigen ervaring beginnen. Ik ging zelf voor het eerst naar een 'roze viering' in 1990. Ik was 21. Het was de oecumenische roze viering ter gelegenheid van Roze Zaterdag die dat jaar in Zwolle plaatsvond. De Dominicanerkerk zat tot op de laatste plaats vol. Honderden mensen waren er. Het was mijn eerste Roze Zaterdag en die zo te kunnen beginnen, voelde vertrouwd. En ik voelde ook trots. Dat dít kon. Dat er op Roze Zaterdag woorden uit de christelijke traditie konden worden gevonden, die ons voor die dag, voor ons leven, voor wie wij zijn, konden inspireren. In 1990 was de 'roze viering' nog een betrekkelijk nieuw fenomeen.

Inmiddels zijn er vele, in alle soorten en maten. In Amsterdam kennen we de wake ter gelegenheid van de Internationale dag tegen Homofobie, Bifobie en Transfobie, de Pride Kerkdienst, Pink Xmas en de maandelijkse evangelische Roze Vieringen. Recht tegen de trend van de tijd in groeit het aantal roze vieringen zelfs. Waarom? Omdat je in een 'roze viering' als LHBTI+-er de herkenning vindt

die je in 'gewone' diensten meestal niet vindt. Omdat jouw leven en jouw ervaringen als LHBTI+-er expliciet én onproblematisch worden verbonden met verhalen uit de Bijbel. Omdat je in een 'roze viering' nu eens niet in de minderheid bent. Omdat je een veilige plek nodig hebt, omdat je als LHBTI+-er soms in je eigen kerk niet meer welkom bent. En omdat het goed is dat er diensten zijn die expliciet de menselijke diversiteit willen vieren. En zo kan ik nog wel even doorgaan. Kom het vooral een keer meebeleven, LHBTI+ of hetero.

Meer weten? Lees: *Zie de regenboog en prijs zijn maker. Een handboek voor roze vieringen* dat ik met Stijn van der Woude samenstelde (Utrecht, Kok, 2018).

In deze rubriek beantwoordt ds. Wielie Elhorst, predikant voor de LHBTI+-gemeenschap in ieder nummer een prangende vraag over kerk en LHBTI+-kwesties. Heb je een vraag, mail die dan naar: redactie@protestantsamsterdam.nl.

foto: Sandra Haverman

'Zet met Kerst je deur open!'

Harmen Oldengarm

'Of deze baan me bevalt?' De glimlach die volgt verklapt het antwoord eigenlijk al. Noud Fortuin (22) is sinds begin september interim-studentenpastor bij NEWConnective op de Vrije Universiteit (VU). Hij combineert dit met zijn studie theologie. Als onderdeel van een interreligieus team geeft hij studenten de mogelijkheden om echt dieper in te gaan op zingeving. Een gesprek over de spirituele behoeften van studenten en hun beleving van Kerst.

'In de praktijk ben ik vooral programmamaker', vat Noud zijn werkzaamheden samen. 'Van huizen crisis tot klimaat en alles ertussenin; we maken programma's over zingeving.' Noud werkt in een interreligieus team samen met een moslim en atheïst-agnost om zo ruimte te bieden aan de diversiteit die alom aanwezig is op de VU. Voor hem is het vooral belangrijk dat actuele, maatschappelijke kwesties aan de orde komen. 'Ik doe de predikantsopleiding en vind het heerlijk om bij Bijbelteksten te bedenken hoe ik erover ga preken. Maar het is belangrijk dat het altijd raakt aan de dag van vandaag.' Het hoeft niet rechtstreeks over religie te gaan, maar het pastorteam zoekt in de programma's wel naar een gelaagdheid. Noud noemt drie van die 'lagen': de mogelijkheid om medestudenten op de campus wat beter te leren kennen,

foto: Sandra Haerman

Een vreemdere Kerst dan vorig jaar kan bijna niet'

groeps gesprekken aan de hand van bijvoorbeeld een podcast of filmavond en verdiepende thema-avonden. Noud noemt ook de rouwgroep voor studenten die al jarenlang een belangrijke plek in de programmering inneemt. Feit is, constateert hij, dat genoeg VU-studenten de weg naar het studentenpastoraat weten te vinden. 'Juist omdat mensen van onze leeftijd niet meer zijn opgegroeid met religie en dus ook geen negatieve ervaringen meedragen

zoals hun ouders of grootouders dat misschien wel hadden. Ze hebben een open blik, ook voor religieuze tradities. Dat vind ik enorm inspirerend.'

Ontstressen

Met Kerst is dat echter een ander verhaal. Het studentenpastoraat organiseert vrijwel niets in die tijd. Dat lijkt vreemd, maar Noud benadrukt als pastor én als student: het kerkelijk jaar is niet hetzelfde als het studentenjaar. 'Dat

gegeven doet een beroep op je creativiteit! Kerst valt aan het einde van een studieperiode. Net als in het weekend is er vrijwel niemand op de campus. En het belangrijkste is: Kerst is voor veel studenten een periode van ontstressen! Daar passen voor hen geen activiteiten bij.' Desondanks zorgt het pastorteam voor maatwerk: vorig jaar werd er een kerstdiner georganiseerd voor internationals die niet naar huis konden en ook dit jaar is er een activiteit die aansluit op

het kerstverhaal. Hoe ervaart Noud zelf de kersttijd? Vreemder dan vorig jaar kan in elk geval bijna niet, zegt hij grinnikend. 'Ik zou Kerst met mijn ouders, zusje en partner vieren. Mijn zusje studeert in Schotland, mijn ouders waren bij haar op bezoek en liepen daar corona op. Zodoende zaten mijn partner en ik in het huis van mijn ouders naar twee beeldschermen te kijken: eentje met mijn ouders en een met mijn zusje en haar vriend. Zo vierden we Kerst toch samen. Het was vervreemdend maar tegelijk ook heel bijzonder. Het maakte voor mij nog duidelijker waar Kerst over gaat.'

Studenten willen met Kerst ontstressen

Medemenselijkheid

Noud heeft ook gemengde gevoelens bij het kerstfeest vanwege het contrast: waar Kerst voor staat en wat ervan gemaakt wordt. 'Het Kerstverhaal laat voor mij het belang van medemenselijkheid zien', legt hij uit. 'Eerst was er geen ruimte in de herberg en daarna moesten Maria, Jozef en het kindje ook nog vluchten. Uit het hele verhaal spreekt de grote nood van mensen op de vlucht, voor wie nergens plek is. Dat is ook enorm relevant voor vandaag de dag.' Noud heeft dan ook een mooie kerstgedachte voor iedereen: 'Ik zou alle kerken in Amsterdam uit willen nodigen: zet in kersttijd de deuren open, maak de tafels langer en kijk wie er binnenlopen. En voor mensen persoonlijk: nodig eens iemand uit aan je kersttafel die je niet zo goed kent!'

Kerken doen mee aan 'warme kamers-plan'

Els van Swol

Veel Amsterdammers zullen de komende winter letterlijk en figuurlijk wat extra warmte in hun buurt kunnen gebruiken. Ruim vijftien wijkkerken van de Protestantse Kerk Amsterdam bieden dit aan via het 'warme kamers-plan' van het Leger des Heils en de Protestantse Diaconie. Carla Bosch, freelancer bij de Diaconie en bij Jeugdland, is een van de coördinatoren.

Borduurt dit plan voort op de eerdere openstelling van kerken en publieke ruimten toen thuiswerken werd afgeschaald en bedrijven en de universiteit nog maar gedeeltelijk open waren vanwege corona?

Nee, we hebben ons daar niet aan gespiegeld. De Diaconie zag dat mensen steeds meer tegen hoge energiekosten aanliepen en in de knel kwamen. Dat gat wilden we opvullen. Toen kwam het Leger des Heils op Prinsjesdag met de oproep om een deken van warme kamers te vormen. Op dat moment hebben we de handen ineengeslagen. Er is een oproep gedaan onder de wijkkerken in Amsterdam. In totaal zijn er nu tientallen plekken in Amsterdam - kerken en andere publieke ruimten - die hun deuren (extra) openstellen. Ze zijn te vinden op de website warmekamers.nl.

Is het de bedoeling om alleen warmte te bieden, of ook andere vormen van hulp?

We gaan in eerste instantie open en kijken gaandeweg wat we tegenkomen. Dat is nu nog niet te voorspellen. De Diaconie heeft een groot netwerk aan instanties. We weten de weg altijd wel te vinden. En

voor een praatje is zeker plaats. Zelfs meer dan dat. Een van de diaconaal opbouwwerkers heeft al aangegeven dat zij naast het bieden van een warme kamer graag creatief bezig wil zijn met de bezoekers die dat leuk vinden. Bijvoorbeeld door samen een hoest te breien voor warmwaterkruiken.

De kerken zelf hebben soms ook problemen om hun ruimtes warm te houden. Is daar ook aan gedacht?

Ik heb contact met alle deelnemende locaties. Ook over zoiets als een vergoeding van extra stookkosten. Vooral nog worden bijzalen en kleinere ruimtes gebruikt als warme kamers, juist om als kerk ook de stookkosten te beperken. Maar we zijn bezig met fondswerving om bijkomende kosten op te vangen.

Er is sprake van geweest dat de kerken zelf ook een fonds zouden instellen waarin mensen die de tegemoetkoming van de regering voor de hoge energiekosten kunnen storten. Komt dat fonds er nog?

Er zijn genoeg fondsen waar mensen nu al kunnen doneren. Het Kansfonds bijvoorbeeld, het Armoedefonds of de Voedselbank. Bovendien is er altijd behoefte aan extra vrijwilligers bij de deelnemende locaties.

Want het blijft altijd de vraag: geld geven of wat doen? We bieden beide mogelijkheden aan en pakken dit centraal op. Via de genoemde website kunnen mensen ook een donatie doen. De warme kamers zijn in de buurt zelf. En natuurlijk hopen we dat gaandeweg het energieprobleem minder groot is dan verwacht.

Zelf een warme plek nodig of meedoen? Kijk op warmekamers.nl

Doreen Bor (52) groeide op in Ede in een hervormd gezin. Ze studeerde Personeel & Arbeid aan de Christelijke Hogeschool Ede en werkte in meerdere ziekenhuizen in Amsterdam, tot ze in 2021 het roer radicaal omgooide en opbouwwerker werd bij de Diaconie Noord. Hart voor Noord is haar kerk.

'Diaconie Noord is één van de opbouwplekken van de Protestantse Diaconie Amsterdam. In en vanuit De Ark werken we, samen met Hart voor Noord, aan het opbouwen van een gemeenschap om mensen in en rondom De Ark te verbinden. Er zijn allerlei projecten, zoals In Kas om de financiën op orde te krijgen. In luistergroepen worden de verhalen van het leven gedeeld. De projecten waar ik mij op richt zijn het Taalcafé en de Sociale Kruidenier.

Het Taalcafé is er omdat taal een belangrijke sleutel is om mee te kunnen doen in onze samenleving. Mensen kunnen er hun Nederlands oefenen door te lezen en door mondeling te oefenen. We doen bijvoorbeeld een woordzoeker of een taalspelletje. Het Taalcafé is er ook, en misschien wel vooral, voor de gezelligheid.

Bij de Sociale Kruidenier kunnen mensen met een smalle beurs lang houdbare producten kopen voor dertig procent van de aankoopprijs. Het is ook een plek van aandacht en ontmoeting. Ontmoeting is er volop tijdens de inloop op vrijdag in De Ark. De koffie staat klaar en er is koek en fruit.

In december ziet De Ark er extra gezellig uit. Er zijn leuke extraatjes zoals een massage, een knipbeurt, iets lekkers te eten of te drinken. Ik word blij als bezoekers zeggen dat de gemeenschap aanvoelt als familie. Hoe mooi is het om te merken dat ze zich gehoord, gezien en geholpen voelen. Ik hoop dat we hen, zeker in deze tijd, wat licht kunnen brengen.'

Baukje Burggraaff

foto: Maartje Geels

HART & ZIEL

COLUMN

De engel

Margrietha Reinders
Buurtdominee in Betondorp

Reageren? Mail naar
redactie@protestantsamsterdam.nl

'Ik zie een hele grote engel achter je staan', zegt mijn buurtgenoot die tegenover mij aan de vergadertafel zit. Een traan druppelt langzaam over zijn wang. 'Hij is echt heel groot! En hij heeft je al vele malen beschermd.' Verbluft kijk ik hem aan. Een engel achter mij? Aandachtig probeer ik de geëlaatsuitdrukking van mijn buurtmaatje te peilen. Het is een intelligente, gedreven man. Een gelovig mens met mooie visies en idealen. Zou het harde werken hem teveel zijn geworden? Later praten we verder: 'Wat ik zag was heel echt', zegt hij. 'Die engel is bij je. Altijd. Vertrouw daarop!'

Graag laat ik mij door deze gedachte troosten. Nog lang klinken die woorden na in mijn hart. Ik pluís de Bijbel geboeid nog eens door op de

aanwezigheid van engelen. Wat blijkt? Engelen doorspekken in groten getale de ons zo vertrouwde verhalen. Het barst letterlijk van de engelen in het Oude Testament en in het Evangelie... Ze verschijnen meestal in de soms harde realiteit van mensen zoals u en ik. Bij mensen met ervaringen van verlies en verdriet, vertwijfeling en dilemma's.

'Vrees niet', zeggen ze vaak. En hun verschijning verandert het leven van mensen meestal ingrijpend. Het leven van kleine, heel onbelangrijke of ongeziene mensen, die een beslissende rol krijgen in de heilsgeschiedenis, al beseffen ze dit niet eens. Zoals de jonge Maria, die te horen kreeg dat ze moeder zou worden van de Messias. Hoe kan het dat wij samen zo vaak langs hen

heen hebben gekeken? Zijn wij zo gehersenspoeld door de moderne wetenschap? Of door een materialistisch wereldbeeld? Blijkbaar wel! Maar bovennatuurlijke verschijningen, visioenen, ingevingen, profetieën en helderziende dromen of gezichten komen in de Bijbelverhalen heel veel voor: je kunt er niet omheen. Engelen zijn getuigen van Gods hoge aanwezigheid in ons aardse bestaan. Rond de kribbe op de velden van Efrata deden ze de nacht oplichten! Ik zie ze steeds vaker. Achter de lieve, gewone mensen die ik ontmoet in de tram, in de straat, in de heggen en steggen van de buurt, op de kruik aan de tap van het café. En achter u, die dit leest. Vreest niet! Het Koninkrijk is zeer nabij gekomen.

Colofon

Kerk in Mokum maandblad
December 2022,
jaargang 13, nummer 9

Protestantse Kerk Amsterdam
Nieuwe Herengracht 18
1018 DP Amsterdam

Hoofdredactie:
Mirjam Nieboer

Eindredactie agendakatern:
Baukje Burggraaff

Contact:
redactie@protestantsamsterdam.nl
of 020 53 53 700

Ontvangt u Kerk in Mokum nog niet thuis? Een gratis abonnement opgeven (of opzeggen) doet u via abonnementen@protestantsamsterdam.nl of 020 53 53 700 (9.00 uur-17.00 uur). Eenmaal per jaar wordt u uitgenodigd een vrijwillige bijdrage te betalen. Rek.nr. NL68 RABO 0373 7414 80 t.n.v. Protestantse Gemeente te Amsterdam inz. Kerkblad.

Verschijningsfrequentie: Kerk in Mokum verschijnt 9x per jaar als blad van 12 pagina's. Het volgende nummer komt uit op 10 januari 2023.

Vormgeving: Studio Edens, Amsterdam
Druk: Damen Drukkers - Werkendam

Protestants020

ProtestantseKerkAmsterdam

protestantsamsterdam.nl

**Protestantse Kerk
Amsterdam**